

Дзера М.М., доктор філософії, професор ©
*Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій
імені С.З. Гжицького*

УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ У ВИШАХ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ

У статті розглядається національна ідея при підготовці фахівців у вишах аграрного профілю.

Ключові слова: *національна ідея, національне виховання, фахівець.*

Глибокі соціально-економічні та політичні зміни у нашому суспільстві висувають перед вищою школою завдання з підготовки та виховання майбутньої еліти країни: зокрема з формування не тільки професійно підготовлених фахівців, а і національно свідомих громадян України для виконання політичних та соціально-правових завдань з утвердження демократичних цінностей.

У Національній доктрині розвитку освіти в Україні в ХХІ столітті, Законі України «Про освіту» акцентується увага на посиленні гуманітарної складової освіти, за якої головною метою є розвиток національно - свідомої особистості. Велику увагу зосереджено на інтеграцію в Європейський освітянський простір, а саме: на підготовку фахівців, що гармонійно поєднують високий професіоналізм з гуманістичним способом мислення та поведінки.

Сучасний державотворчий процес складний і суперечливий. Нові реалії, динаміка економічного життя, глибокі зміни у політиці та ідеології диктують вищій школі формувати професіоналів національно свідомих, які б діяли в інтересах прогресивного розвитку нашого суспільства. Глибокі знання власної історії, культури сприяли піднесенню рівня національної свідомості, усуненню ганебного манкурства, національного нігілізму.

Національне виховання, за визначенням М.Грушевського, це таке виховання, що відповідає інтересам народу. У ньому немає важливих і менш важливих проблем. Це зумовлюється насамперед тим, що високий рівень національної свідомості пов'язаний не просто з теоретичним усвідомленням процесів національного відродження, а з практичною готовністю людини до участі в розбудові незалежної української держави.

Формуванню чеснот у молодій людини має передувати аналіз підвалин, на яких будується конкретна професія. Це стосується і студентів аграріїв. Існують різні підходи до вироблення стратегічної освіти у відповідності до економічних можливостей і національних традицій. Залучення до аграрної науки і праці породжує у студента унікальне уявлення, щодо існуючого світу. У власній праці аграрій споглядає свою матеріальну сутність. Але час професіоналів, які знають лише свою галузь минув, і тепер, у інформаційному світі ідеалом виховання і освіти стає спеціаліст, який поряд з високою

професійною кваліфікацією, є освітленим в галузі літератури, історії, філософії. Працюючи в різних куточках земної кулі, молода людина не повинна втрачати своєї національної приналежності і має бути підготовленою до сприйняття і національного, що можливо лиш на ґрунті високої гуманітарної освіченості.

Такий важливий ідейно-виховний потенціал закладений в курсі «Історії України», який за своєю суттю є школою виховання, джерелом формування національного світогляду, справжнього патріотизму, загальнолюдських цінностей. Пріоритетним напрямом виховання на заняттях з історії України є формування національної свідомості, громадянських демократичних цінностей і патріотизму студентів. У навчальному процесі на прикладах героїчної боротьби українського народу формуються такі національні цінності, як ідеали України, історична пам'ять, пошана до державних і національних символів, орієнтація власних зусиль на розбудову української держави.

Сьогодні гуманітарні науки переживають епоху свого внутрішнього розвитку, яка докорінним чином змінила роль і значення такої фундаментальної науки як філософія. Вивчення історії української філософії, філософської думки України, пізнання творчості українських філософів, зокрема Г.Сковороди, Т.Шевченка, Л.Українки, М.Міхновського, М.Грушевського, є одним із чинників формування національної свідомості студентів. Ці велетні світової філософії зайняли провідне місце у світовій науці, культурі, історії, власним життям продемонстрували нащадкам вірність національній ідеї, готовність служити своєму народові, державі.

Вивчення теми «Філософська думка української діаспори» дає можливість студентам, долучитися до вивчення поглядів відомих і всесвітньо знаних діячів української філософії, таких як Дмитро Чижевський, Маркіян Шашкевич, В'ячеслав Липинський та багато інших. Це відкриває можливість до свідомого сприйняття філософії національної ідеї, плекання українського духу, філософської культури народу.

Вивчення теорії та історії політичних вчень сприяє піднесенню політичної культури молодого фахівця. Вивчення курсу «Політологія» покликане збагатити духовний світ студентів знаннями суспільно-політичного життя народів світу, озброїти їх розуміння політичних доктрин, поведінки політичних лідерів, характеру їх політичної діяльності. Адже це одна із складових систем наукових загально - гуманітарних знань людства.

Характерною ознакою політології є тісний зв'язок з іншими соціально – гуманітарними науками. Підвалини наукової політичної теорії були закладені ще на рубежі середньовіччя. А як самостійна наука почала формуватися у другій половині 19 століття у США. Відомими дослідниками політології в Україні були М.Міхновський, В.Липинський, Д.Донцов, С.Дністрянський, Ю.Бачинський, В.Старосольський, С.Сціборський та ін., як навчальну дисципліну в українських закладах освіти політологію введено 1990 р., і вона служить науковим орієнтиром, за допомогою якого прогнозується й організовується політичне життя держави та суспільства.

У контексті Доктрини розвитку освіти України в ХХІ столітті в процесі вивчення соціально – гуманітарних дисциплін важливу роль відіграє курс «Історії світової та української культури», що дає змогу прилучитися молодій людині до культурної спадщини людства, національної культури України. Значна увага повинна приділяється проблемам духовної культури українського народу, закономірностями її формування та основним етапом історичного розвитку.

Історія української національної культури висвітлюється на основі творчого доробку українських істориків: М.Грушевського, Д.Дорошенка, М.Драгоманова, І.Крип'яневича, І.Огієнка. Акцентується увага на тому, що в умовах національного гніту українська культура не поступалася європейській. На історичних прикладах обґрунтовується теза, що в часи козацької держави Гетьманщини Україна за рівнем освіченості була серед провідних європейських держав, а випускники Києво–Могилянської академії були засновниками багатьох престижних навчальних закладів.

Все це сприяє вихованню у студентів патріотичних почуттів, гордості за багатовікову культурну спадщину власного народу.

Отже, необхідно забезпечити перехід до нового рівня підготовки спеціалістів на основі гуманітаризації вищої школи.

Основу гуманітаризації вищої школи повинно становити вивчення гуманітарних та соціально-політичних наук, засвоєння системи сучасних соціальних-моральних та естетичних цінностей. В основу якої має бути покладена українська національна ідея, історичний досвід багатих поколінь українців.

Гуманітаризація навчального процесу у вишах зумовлена перш за все тим, що глобальні процеси оновлення і перебудови нашого суспільства висувають на перший план завдання формування цілісного підходу до суспільно-політичних і суспільно-економічних явищ, які засновані на розвитку економічних форм, демократичних інститутів і морально-правових норм відповідно з перевагою загальнолюдських цінностей. Це і вказує на необхідність перегляду загальних концептуальних основ і розроблення якісно нових підходів у вихованні у студентів державницької психології та національної самовідданості у процесі викладання гуманітарних наук.

Треба пам'ятати, що актуальність проблеми гуманізації всіх суспільних структур пов'язана із забезпеченням високої якості гуманітарної і світоглядної культури кожної людини і значною мірою визначається продуктивністю системи освіти, як важливого показника інтелектуального здоров'я суспільства.

Слід підкреслити, що система освіти є найбільш продуктивною в тому випадку, коли вона формується на основі органічної єдності трьох важливих складових: наукового знання, ефективної системи навчання, духовності і гуманістичною спрямованістю процесу освіти. При цьому орієнтація на гуманізацію процесу освіти виступає в якості основного критерію методологічної єдності всіх гуманітарних наук.

Одним із важливих напрямків виховання у молоді державницької психології і національної свідомості є формування у неї міцної світоглядної позиції шляхом підвищення престижу історико-філософських і економічних знань, котрі відображають багатий спектр сучасної науки, багатогранний досвід і шляхи соціально-економічного прогресу, розкривають цікаві за теоретичною глибиною і політичною гостротою сторінки історії розвитку, боротьби і змін економічних, суспільно-політичних поглядів представників різних шкіл і напрямків.

Викладання гуманітарних наук, а саме: філософії, економічної теорії, політології, релігієзнавства повинно ґрунтуватися на глибинному поєднанні найважливіших проблем цих наук з виховним процесом, який спрямований на усвідомлення студентом, що він перш за все громадянин своєї держави.

Визнання людини в якості центральної фігури суспільно-політичних досліджень передбачає вивчення економічних, політологічних законів розвитку суспільства.

Реалізація гуманістичної направленості передбачає перегляд методологічних підходів до аналізу соціально-економічних процесів, що проходять у державі.

Необхідно відмітити, що радикальне оновлення змісту і структури курсів гуманітарних дисциплін передбачає також вдосконалення методики викладання, перехід до нових форм навчання.

Основними завданнями, які стоять перед суспільствознавцями на даному етапі, є зміна ролі і статусу викладача у ході навчального процесу, котра пов'язана з відмовою від педагогіки "менторства" і утвердження до "педагогіки співробітництва", коли викладач і студент виступають співавторами освітнього процесу; подолання орієнтації студентів на досягнення конкретних цільових установок (складання заліку, іспиту) і направлені на зростаюче значення цінності самого процесу навчання, як самостійного творчого пошуку істини. Забезпечення ступеня свободи вибору студентом спецкурсу, застосування активних форм навчання.

У зв'язку з цим, особливо актуальною є проблема створення такого середовища, яке сприяло б формуванню у студента установки на самовдосконалення.

Комплексний, багатогранний характер даної проблеми обґрунтовує необхідність її вирішення не тільки на лекціях і семінарських заняттях, але і за їх межами, оскільки воно має широке соціальне значення.

При вихованні молоді людини на принципах державного патріотизму слід особливий акцент в роботі зробити на проникнення гуманітарних знань у зміст дисциплін, які опановують студенти.

Щоб втілити в життя національне - державне відродження, необхідно утвердити національний суверенітет, ідею державності, розбудову нової демократичної України і становлення громадянського суспільства.

У нашій державі культура і освіта повинні стати найефективнішим ідеологічним чинником, здатним відродити і самоідентифікувати націю. Любов

і добро, співчуття і співпереживання, милосердя допоможе нам не просто виживати, а і жити, творити, виховувати молоде покоління, яке зараз перебуває у кризовій ситуації. Вирішувати назрілі проблеми треба зараз, щоб не згубити ціле покоління молодих людей, здатних перетворити життя на краще.

Література

5. Філософський енциклопедический словарь М., 1983 840 с.
6. Мала енциклопедія етнодержавознавства К., генеза. 1996. 945 с.
7. Суспільно-політична думка: словник – довідник. Уклад. О.І.Юристовський 798 с.
8. Грушевський М. Історія України – Руси твори в XI томах і XII книгах Київ, наукова думка 1995 р.
9. Москальов Б.Г. Москальова Н.П. Деякі аспекти модернізації викладання політичних наук в аграрному вищому навчальному закладі / Новий колегіум. – 2006 - №4. – с.32-37.
10. Проблеми розвитку освіти у вищих аграрних навчальних закладах і філософські засади їх розв'язання. Матеріали круглого столу 22-23 квітня 2010 року. м.Харків. видавництво «Міськдрук». 2010-416с.

Summary

The article deals with the national idea in the preparation of specialists in agricultural universities profile.

Key words: *national idea, national education expert.*